

Յայտարարութիւնների համար լճարում են իւրաքանի-
չիւր բառին 2 կոպէկ:

ՀԱՅԿԱՅԻՆ ԲՆԱՆԻՔԻ ԴԱՏԱՎԱՐՈՒՄԸ

ԲԱՅՈՒԱԺ Է ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ 1898 թո՛րի

ԱՐՁԱԳԱՆԻՔ

ԳՐԱԿԱՆԱԿԱՆ եՒ ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԼՐԱԳՐԻ
(ՏԱՍԵՆԵՐԵՕԹ ՆԵՐՈՐԴ ՏԱՐԻ)

Բաժանորդագրվող ժխնն ընդունվում է ԽՄԲԱԴԻՍԱՏԱՆԸ (Վեբհամիլիոսվի
փողոց, № 22, տուն Խանդավաթանի) եւ «Կ ե ն գ ը ռ ո ն ե կ ա ն գ ը ը ա -
վ ա ճ ա ա ն ո գ ու մ»:

ՔՈՒՆԱՐԳԵՐԻՆՆ Է ՏՈՐԵԿԱՆ 10 ԹԻՐԻԻ, ԿԻՍ ՏՐԲԵՐԵՆԸ 6 ԹԻՐԻԻ

Փոտրաբաղաբացիը պէտք է դիմեն՝ Тифлисъ, Редакція „АРЦАГАНԿЪ“
իսկ արտասահմանից՝ Tiflis, Rédaction du journal armenien
„Ar dz a g a n k“

Հայրապետութիւններ ընդունվում են հայերէն եւ օտար լեզուներով

1898-Ի ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԵԱՆ ՊԱՅՄԱՆԸ՝

Սյն անձինք և հաստատությունները, որոնք ԱՅԺՄԵՆ ԻՍԿ կըստորագրուին 1898 թուի „ՐԵԶՈՒԳԱՄԲԻՆ“, կը ստանան համարները ԲԵԺՆԵՐԻ ԳՐՈՒՆԼՈՒ ՕՐԻՆ՝ վճարելով ընդամենը տարաբազմաբարձր:

ՖԷԼԻԵՏՆ.—Էմմա: Պարսկաստան:
ՂԱՍՍՍՏՆՆԱԿԱՆ.—Թիֆլիզի տաճիկ
հիպպոտոսի գործը: Քաղաքաձևի գործը:
ՊՐՈՍՊԵՐՏԱՆ.—Նամակ Թալիզից:
ՔԱՂԱՔԱՆԱՆ
ՏԵՂԵԿԱՏՈՒ
ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

ԹԱՏՐՈՆԱԿԱՆ ԲԵՄԸ ԵՒ ՆՐԱ
ՄՁԱԿՆԵՐԸ

Յե՛կէ հասարակութիւնն արտա-
յայտում է մի գգայմունք դէմ
մի հաստատութիւն կամ նրա ա-
րի ընկնող ներկայացուցիչները
մէկը, կընշանակէ որ այդ գգա-
մունքն ի զուր չէ և նա ունի ի
գոյով թխուն իրաւունքը: Մեր հա-
սարակութիւնը առհասարակ ժա-
նէ գգայմունքներ արտայայտել
կողմից դէպի իւր լարդելէ հա-
տատարութիւններ, լճէն մինեղ,
ժամանակի խտապասման է:

Հնաիշիկով թափառողական բնին մի համար ունեցած ահադիւն նշումն էր կովթեան, հնաիշիկով նոր մշակման քիչ երկարամեայ տոկոսն աշխարհն ունենէրին, մեր հասարակութիւն տարանջնայեալ և հետզհետէ ամօրեալն էր չորջ տուել դէպի բարձր, միշտ պարանշնէր անիկով նշանիկ և շատ քիչ տալով, դէպքերով իրարմէ Բարեգաւախին դառն միխիթարովանք շատ քիչ է, որովհետեւ եղած համարկով թիւնն շարունակ պլատոնական է եղել վերացականի տարմաններէջ քիչ անցնել, բաւականատալով նրանց որ ոչ ոք իրան թիոյ չէ տուած, թէ թափառուն անհրաժեշտ ժողովրդական ազգային հաստատով թիւն չէ: Գրկնում ենք, քիչ միխիթարով թիւն և շատ քիչ Արեգիկ են մեր մէջ թափառողական տիպի շրջաններ», նշանակալից էր:

բեմական տաղանդներով, եւրոպական բեմերին վայել ույժերով, բանրար չեն լարաւորեւ և հայ հասարակութիւնն ամեն անգամ չունէ յոյժել բեմին համակրելուց։

Դրա պատճառները չառ են բարդ և մինչ հեռու ենք այդ պակասութիւնները միայն մեր հասարակութեան աղիտութեան և բեմականութիւնը ոյժերի պակասութեան վերաբերելով, սակայն այդ պատճառ մէջ մի բան միտիթարական է, ինտերնալ գործադրը ոչ միայն չէ մեղսւմ մեր հասարակութեան չէ, այլ ընդհակառակն նոր ոյժութեան զարկի և զբաւականի տուիւն մեր բեմն ունի կենսունակութիւն և թէ յանցանքը ոչ թէ բեմինը կըլլինի և թէ նա լիտարան, այլ այն անհանա, որոնք պատուար են իրանց ոյժերը նուիրելու յաւաքաշխիւթեան։

Այսօր հայ հասարակութեան կողմից արտայայտվում է յարգանք գէշպի մեր բնի մշակներին մէկ օր 25 տարի ծառայել է նրան մասնակցել լինելով և բնի բախտը օրիւր և հասարակութեան անմանօթ, բայց կուլինների հետ աւում թխանուած վշտերին: Այս յարգանքը նշան է հասարակութեան սիրոյն, գէշպի յատուկութեան բնով և արտայայտում է նրան ի գէն նրա տաղանդաւոր մշակներին մէկի:

Յարգանքի բուզէին դադարում է իրիտիկան, իրովհետեւ հոգար ծանցւում է արժանաւորութեան կողմը, արգական կողմը և մուտվում են բացատարական կողմերը: Նրանք ոչինչ են հաստատութեան չափերի և նրան նուիրում անհաշիւ արգանքները: Նրան նուիրում են իրան հոգեկան յուզմունքների առաջ:

Եւ ահա խոնարհելով՝ այդ ս
բունքի առաջ, մենք ուրախ ե
նք հայ հասարակութիւնը այս
ի դէմս տաղանդաւոր դերասան
Գ. Տէր-Գառնիբեանի արտայայտ
է իւր սէրը և յարգանքը դէ
մատակերան երեմի։ Եւ մ
միացնում ենք մեր ձայնը հաս
ըակութեան ձայնի հետ։ Այս
մատրոնը և նրա մշակը միմե
սեր յարգանքը պահանջելու իր
ւունքն ունին։ Հալոյը կրկին կս
տուի բեմի սովորական կեանք
կանցնի տօնական օրը և վա
կրկին մեր անաչառ կրիտիկ
կանգնած կըլինի բեմի դիմ
նդին անկեղծութեամբ, ինչ ա
կեղծութեամբ այսօր արտայայ
վում է մեր յարգանքը։

ՀԱՅԵՐԻ ԴՐՈՒԹԻՒՆԸ Կ. ՊՈԼՍՈՒՆԻ

«Münch. Allgem. Zeit.»-ի յ
տուկ թղթակիցը գրում է Կ. Պո
սի հայերի այժմեան գրութե
մասին: «Ս. Պետ. Վեդ.»-ից ք
ղում ենք այդ կտորը ամբողջ
պէս:

Այժմ հայոց պատրիարքը պատուր է հռչակ 50,000 ողբերձապնև և զրա հետ միասին, եղանակովական միջոցները այդ զրոյ մասնակիւնի մէկ տասներկու չին կարող օգնել: Ի՞նչ կըլնի, եթէ կաթոնտները ազիտցիալից այդ թշուառութիւնները տել մեծանան: Այտուղի (Գ. Պատել) կարաւարութեան վատահմէթիւն ձեռք բերել կարելի է միայն պատրիարքի անսահմանամբերութեամբ և ծալբահող շարլութեամբ: Օրմանհետև եպիկոպոսը մտտ օրերս կառաւարկութեան լայնաշրջ հանրի հասարակ

ընմ հպատակություն հաւաստի
սուլվածանին ե միննդոյ ժաման
ցոյց տուաւ որ հարկաւոր է
շարքութեան առնել հայերի
ընր պահանջները։ Նա ամեն
ուժով ճգնում է համոզել կառ-
վարութեան, որ յեղափոխակ
պրոպագանդան կարելի է ոչնչա-
նել ոչ թէ հալածելով հայերը,
այլ նրանց պէտքերին դառաց
միայն տալով։ Դրանով հանդի-
սւաւաներում հայերը զեռ հա-
ծանքի են ենթարկւում ե ար-
դին գոժուրթիւններ են կը-
ապրելու համար։ Նրանց զը-
թիւնը աւելի կարող է վատան-
յեղափոխական կոմիտետի դ-
ծունէութեամբ։ Այդ կոմիտետի
ընր անդամները առում է զեր-
նական թերթը — արտասահման
ապրում են ապահովութեամբ, մի-
հապ հողում, ամեն տեսակ լո-
յուսուածութեանց են ենթարկու-

Այժմ, խելօք մտածող հայերը, ասում է գերմանական թերթեր մանաաանդ նրանց պաշտօնականները, վրդովուած են այդ պլզպագանդների դէմ և կոմիտեներ ձգտումներ առահարում են ցնոր Հայկական առանձին հոդ դրոթիւն հունի, բացի դրանից հայեր, կամայ—թէ ակամայ, չեն կրող այդպէս դրութիւն գոյացմանդնդդթ թիւրքերիւն և Ռուսեր կամբին, հիմնելով անկախ թգաւորութիւն: Դրա համար էլ ղափոխական կոմիտեաներին կարելի համարել ներկայացուց հայ ազգի և նրանց ապիտացի կարելի է բացատրել կամ արտքին գգգուման և կամ շահախընրական տէլանէտով: Հայերը բարտունն ին դրմկանմար ղաւ:

ԹԻՖԼԻՑԻ ԱՐԺՈՒՆԱԳԱՆ ԹԱՏՏՐՈՆ
 Անտարգրիթ Վ. Լ. ՖՐՈՂԱՏՏԻ
 Չորեքշաբթի, դեկտեմբերի 17-ին
 Օպերային արտադրությունը ընկերութ
 կըներկայացնէ
 այս տարի առաջին անգամ
ԲՈՒՆԵՐ ԴԻՆՎՈԼ
 Օպ. 5 գործ., երաժշ. Մէլքերերի:
 Մանակցում են.— Գ. Գլուխով, Երկ.
 Կոնսերտանտին-Յոֆանի, պ.պ. Գրիբո,
 Արցիմովիչ, Գորգայնով, Գեցգիլ, Գար-
 դաբեաթիկ հայրը:
 Գարեթիկ կրդիկավորէ պ. Զօփախ,
 մանակցութիւն կապ. Գ. Լէւելիսաւ:
 Երաժշտագիտ Ի. Գ. Գ ա դ ա ն ի
 Իվօթթ Իվ. Ե. Փ ի թ ա ի վ:
 ՍԵՆՏԵՐ Ե 8 ԹԱՏՐՈՆ ԵՆԵՌՈՒՆԵՐ
 ԱԶԴ.—Վարդ արտադր. Կոմիտասկո
 բնեմֆիտիկ կըարուի «Եւդոնիյ Օնեգին»:
 Դեկտեմբերի 20-ին օր. Տնեմսկոյայ
 բնեմֆիտիկ պատրաստվում Ե «ԵՆԵՄԻՈՒ-
 ՐՈՂԱՏ» օպերան:

Թատրոնական բեմը ե նրա մշակները:
Հայերի գրությունը Կ. Պոլսում:
Ներթիւն ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ. – Սուլթանին խնդրալից: Թիւրքիայ հայերին ուղարկւած 20,000 ուսուրի: Կողմ, լեւոնալիզմ: Թիւրքիայ առնցիկիւ երկաթուղին: Պաշտօնական զինծում շտ. կապ. Աբալիէի: Հայաց Բար. Ընկ. երկիոյթի: Կողմ, կապաղարարական իտէլը բար. Ընկի: Կառադարան քաղաքի պարտիզ: Կահանց ժմէական ճննարան Մոսկուայում: Զուլալիցի: Բառաղի տառարախ. Ճննծատմը: Կրիճակից: Ամմալիցից: Յատաղանք թիփլիզ քաղաքի: Վարկիակաղ քաղաքը: Այսորայ հայկ. ներկայացուցի: Արհիւ յօգուտ հայուճ, քար. ընկ: Արհիւտարար առաջի ընտրութիւնը: Ժողիկ Տիւնաղութիւնը: Գիղարուստական մոնախանք Բերլինը: Ժողարու գիղը: Յուլակ նուրբար, յօգուտ զաղմականիլը:

Ս ԱՄՈՒՐԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

ՖԵԼԻԵՏՈՆ

Է Մ Մ Ա *

(ՊԵՏՊ)

ՄԱՍՆ ԵՐԱՆՔԻ

ԺԱ

Գեղեցիկ է ծընկվել լճակի աջ ափը։
Մի երկաթ ու լայն փողոց չընդ չէնդե-
նով՝ հասնում է մինչև Ժան-Ժաք Ռուսօի
կղզեակը, որի բարձրաբերձ ծառերի մեջ
երևում է պատկանակի ընկերաբանի աը-
նանը խորհուրդի նստած իւր հաշակներու-
նքի կողքին։ Այդտեղ իւր առաջ, Ռօն
լճակի ջրերը ծփած են կամուրջների
կամարների տակ։ Գողթոնի վրայ Մոն-
թանի ձիւսպալայ հարկապղծի է, ապա Սա-
լոյական լեռների շարքը և աւելի մոտե-
րը՝ անտառախիտ, գլգղած լիճալ գլգլոր,
լիլլալներ, որոնք բոլորն էլ ձմեռ ժամա-
նակ ծածկուած ձիւսպային բերդիներով՝
ողողալում են արևի ճառագայթների տակ։

Լճակի այդ ափի վրայ, Բրեշտովիկի և
Մալոյի խորանարանների միջակայրու-
մըն է տարած վուս վերջը վաթ՝ այն լայն
գեղեցիկ փողոցը, որ սկսում է երկաթու-
ղու կայարանից և հանդիսւմ մոծ կամուր-
ջին։ Մոն-Ռանի փողոցն է։ Բընեմվիլ ամե-
նախորտն փողոցը—աղիւսականների թա-
ղը։

Մի քանի պանսիօններ միայն կան
այնտեղ, բայց քաղաքի ամենահարուստ
պանսիօնները, որոնք ինչեան են եղել
գերմանէք ամերիկացիների և անգլիացի-
ների։

Դրանցից մէկումն էր, որ ինչի էր մե-
տան և լճի վրայ՝ նայող սենեակներից
մէկը վարձէր։

Պանսիօնը չափ ուրախ էր, ամեն ե-
րկուր, ընթերցելի լիտու հաւաքուած միծ

*) ՏՆԿ «Արձագանք» № 145.

արհուտում, այնպիսի գտարվե՞լ կհանը էին
անցկացնում ընտելուողները, որ յաճախ
կարգի պահսօրիններից լցվում էին ամեն
բնական զուարճանքները. օրերով Ռիշարդէ
նայրերը նրանց քայրերին ընդգրկում էին
երանց օրհանների մէջ, թողնելով որ եր-
բայն, նուազեին և խնջոյնքն սարքերն։

Պաշտօնական, կանոնաւոր խնջոյք-
ներ լինում էին շարքաթ օրերը։ Այդ օրե-
րում իւրաքանչիւր պիտիվճար հրապարտ
էր իւր ծանօթիներին երթուքի, օրից
օրից բոլորը լցվում էին մեծ սպարէ և
լեբարական լոյսի ողողման մէջ, ապա-
ւած մտաուցւում այլապես խմբչնորով,
մինչև ինչ գլխը պաշտօնաւում էին այն-
անն վախճուք քէֆով, որին միայն ընդու-
ակ էն եւրօպացիները և օրից ոնշուշտ
յոսեցանի կըմանձքաւոր։

Աեկէ շատ խօսում էին, վիճում, յե-
տոյ նուագում էին, երգում, խաղեր հա-
ւում, կենբանի պատկերներ սարքում և
ոյն խնջոյնք շատ խմովա յաշողովում
էր իրան պահէն մինչև վերջը՝ ծայրահեղ
աղաքաւթօրի։

Հայկական երեկոյթից մի քանի օր
նայտ թէ՛ էմանան և թէ՛ ամերիկեանիները
տափաղ էին յայտնի Սուրբեհնանին հրա-
բերել տաշշին պաշտօնական խնջոյքին և
նայդ էր պատճառը, որ մի օր հայ ուսա-
ղըը համօրոյարանին մէջ գտաւ Ռիշարդէ
այրերի հրաւերը։

Խնջոյքի նախխնջաց օրը իս գնաց
միմային այցելելու։ Նրան ընդգնանցին
ե՛ծ օրհանը, լուեղեղային ծառնթայցեց
անտիթրոնիներին հետ, որոնք կրկնցին
բաւելը, յետոյ, դուրս գնալիս, էման
ուանձնապէս, երբ սեղմում էր ձեռքը՝
ուսոց։

—Իրօպասիմ ձեզ անդատաճառ։

Եւ Սուրբեհնանը, թէ՛ն ևնկովում էր այդ
ուրբերը, անտօրիք էր իրեն համար մշա-
կի յանկարծ մի այդպիսի հարուստ իրն-
քերի մէջ—բայց գնաց։ Էմանն ուղադում
էր նրան և աղբաբեր բաւական էր։

Թիթիթեր յաճող անգաւ. երեխաւոր-

Քիչ կարգապահ ուղանի իրան, բայց շատ քիչ կերաւ. նրան էմմայի կողքին էլ նստեցեցի և առ անընդհատ մտաուշանալով էր նրան ամեն ինչից. հոգում էր ու քիչ էլ էր վաբարձը, որ անտան էր, որ կրկնապատկուղ զգալի կերպով քաշվում էր անտանաբար շարժումներ ունէր և շինութեամբ էր պատասխանում հարցներին. նստանալու որ բոլորը տեսնում էին այդ Եմմային ըմբիւրէջ շուտով վերջացաւ, որովհետեւ նրանք իրարէն, որ դիտում էին իրար, գնում ուղղաւորանչէր քայլաւորելու, որտեղ, հէնց որ քիչ երեցեցան ու նուազեցին, շարժութիւ մնկնլու:

—Ինչու եք շտապում, ասաց այն ժամանակ էմման. նստեցէք դեռ, երբ կ'ըլլէր նոր է սկսելու և միտս կ'ըլլէր ներքին իրակայան հնդկկներէ պարհն պատասխան մեկ համար. դիտային որ հագնուան:

Գանիթօնի բոլոր բնակողները սրտով մտաւ:

Առ միտս հարկաբերն նախ, որ տունն սիրելու հետ դուռն մօտ կանգ առած էր ինչ որ բանի մասին տարօրէն ինքնահարանում էր: Կրօր սեղանի առաջ նստել էին երկու զերմամեակահինգ և Միլան, Էմկէն, որ թիւրքում էր «The graphic» թղթաթիթեղագող ամսագիրը, նրա վրայ տարածքի որսամուկ ինչներ տեսնու աւարձաձայն ծիծաղեցնում կուրցներին: Եւրոպայի ֆրանսիացի դերկում. նախ ի բունմանիկ՝ սաստիկ չպարտւած. որտեղ էլ միմիայն հետ այնքանի ժայլակներ էին փոխանակում, որ տեսնողը մտնողէ չէր կասկածել թէ երկուսի մէջ աւրելական ինչից բացի, կար մի ուրիշ բան: Իսկ զայնամուկն առաջ նստակ էին իրարացել, որ մարմնի և դէմքի ծառայածութիւնները անմեղ լցնում էր սրտով որ սոսկալի երաժշտութիւնով:

Էմման և Մուրենաներն առկապուած էին օթցոյց վրայ. քիչ հնուտ բարկալմունք էին, լուռ, նստակ էր Միստրը Լէմկէնի հին ծեր գայարածա, որին պառ ետեւ

կրնանք ու շամպայնը բորբորովն կա-
ղացել էին. խեղճը քիչ էր մնում՝ քնէ-
լայց ամառը կապույտ էր և լայնովում էր ի-
րարից անկապառառելի ինքը պահպանել՝ յս-
ճախ խաթար ուղղելով՝ որան-նրան և վ-
րահաս քունը վախցնելով։

Սուրբէնեանը ո՞ր մի կերպով չէր յ-
ջողվում մոռանալ իր անսովոր դրութի-
ւոնը։ Էմման, զբա-հասած էր ճնշում և
նրան որդեկցելու Խօսում էր հիւրերի մ-
օին, բանեւ էր պատմում, միտքեր էկ-
նում էին պատմել տալիս, միտ էվէփին ի-
ր ղեկ առաւ և այժմ երկտասարգին ի-
կողովին առաւ, հարցնում էր նրան տ-
ղեկութիւններ՝ նրա հայրենիքից։

— Դուք զմեւ անահանգիտաւ էք ը-
զուտ ձեզ, ժողովոյ նա.

— Ե՛ս, կարծիք Սուրբէնեանը— ոչ...
այժմ ոչ, դուք լմն էկէ հարցնում, ն-
րեկէ։

— Անուշադիր էք. արեւօք չէջըզուտ
կուզէ՞ մի զովաջուցիչ բան։

— Օ, մէ, միտքով տալիս... կարծի-
սառւտ էք որ ինքու Յերկինները հնդկա-
կան պար են պարելու։

— Սյո, և զուցինն որ պարահանդէս
հազուտա հազնին... .

— Երեկ մեր երեկութի ժամանակուտ
հազուտաները.

— Բայց ո՞չ, ծիծաղեց Էմման—ին-
տացինն որ կուրծքը շատ բաց՝ կապոյ-
հազուտա ունին... դուք ի՞նչ հայտնայն
էք.

— Ի՛նչուհէ, զարմացու Սուրբէնեանը-
Տօլաուրիտա.

— Այո, այսինքն չէք սիրում նայի-
նայ Սուրբէնի... .

Սուրբէնեան բարձրաձայն ծիծաղեց-
— Մէ, ասաց նա—այդպէս. Ուրեմն
սիրելի նայելու բաց զուրծքի... .

— Օ, yes, միշտհատեց միտքեր էկ-
նէին աթորում ժամ քաշելով—Ամիրխայու-
նունը Տօլաուրիտաներ. նրանք չին ս-
իրար հարգահանդէս և ալ պալպալի զը-
րազող քանիւ... . իսկ մեծ հանաւոր ընդ-
նային.

կառել, իւրաքանչիւր բոլել մասածու՛մ։
 Ղեկերի վրայ աղբիւր, Ղեկերով սաստիկ ա-
 դուել և դռա հասած էր էինչիւր սաւե՛ր չե-
 վերածննցնում մեր մէջ... Ե՛, մեր օրը
 որդիներ, մեր աղջիկները... !

—Մի ըլիչ ցած խօսեցեք, միտա-
 Լէմէի, ստաց նրան էմման չարածու-
 թիւում—ձեր աղջիկը կլորի ձեզ։

—Այ... ալից էկէմէի դառնալով
 վախեցած։ Բայց միտա Լէմէին այլ միջ-
 ցին ուրիշ բանով էր դարձրած... գտել
 ամսագրում մի Ժմծաղիի մարզու պա-
 ճիւր, բարձրացել և զերմանալովսնիւն
 ցոյց տալով նուագող խաղաղուշն՝ առումէ-
 —Համմաժաժեք... !

Ու իսկ քրքրել խառնում գերմանո-
 հինների գլուղած ծծածաղիներին։

—Իսկ ձեր մէջ, պ. Սուրէնեան, հո-
 ցնում էր այդ միշտոյին էմման—ինչպի-
 նին հայ աղջիկները, մի ըլիչ պատմոց-
 մեղ նրանց մասին։

Սուրէնեանիս լանկարծակի բերել
 պար հաղբը։ Խնչ սաէր հայ աղջիկները
 մասին. աշուշտ հալլեց ինտուիգին
 աղջիկները վերաբերութիւնում էր։ Ազգայի
 հպատակները չէր թողնում սախու օր-
 թիւն, որ ներքո մեծ մասամբ հայաբո-
 յներ են ու ֆանֆարօններ։ Քիչ մնաց
 տառէ թէ հայ աղջկայ ամբողջ իդէա-
 հանգում է մի ամուսին գտնիլուն միայն
 ուրիշ ոչինչ... !

—Դուք անշուշտ պարահանդէսի հա-
 ղուտար համար էք հարցնում, խուսափե-
 նա հարցնէք—նրանք չեն հաղնում բա-
 կուրծքով... !

—Դա ոչինչ, միջհաստեց էմման—
 ետ հարցնում եմ ձեզ աւելի նրանց զա-
 րգացման, նրանց կրթութեան, մատուր-
 կան գործունէութեան մասին։

Այստեղ Սուրէնեանը յիշեց մի հա-
 օրեղբորը, որի հետ ծանօթացել էր Թիֆ-
 օլիզում, մի մեծ ընտանիքի մէջ։

—Միթէ ձեր մէջ չկան զարգացած
 կրթութեամբ աղջիկներ, կրկնեց էմման զգա-
 րմալով։ Սուրէնեանը զոտոտուեց...

—Ինչպէս չէ, շտապեց ասել Սուրենեանը— ճանաչում եմ այդպիսիների օրինակ, սրանից մի քանի տարի առժամօթացայ մի հայ աղջկայ հետ. գեղեցիկ, բայց զորգազանգ, ինքնուրուպ ուրէր և զգայունքներով լի . . .

—Ողջորովե՛մանք էք խօսում նրա մօտի, ժպտեց էմման.

—Այո, աղջիկ էր, սակայն մի քանի կաշկանդում է նրան, դա հասարակական կարծիքների համար ունեցած վախն էր մի կողմից, որ չզլթաիկ է նրա զգայունքները և անկործ թողել նրա ինքնընդունթիւնը. Բայց ես հաւատացած եմ որ ինքէ նրա մէջ ծնի ոեւ զգայմունքուն ոյժ, եւս ընդունակ է օտոնականանի իոյն իսկ իւր վախի Ստուռածը. Ձեռ պէտք է ասել որ մեր մէջ ոչ դուրիս է այդ Ստուռած—կուրքի ներքեւ աղոյեցովթիւնից: Հասարակական ինքէ կուզէր, ասանկական նախապաշարումները յշտում են նոյն իսկ ամեն զօրով կամքը, ամենամեծ տաղանդները այդ նախապաշարումները այնքան հզոր այդ կուրքի վրայ թքողը՝ նկատվում անբարոյական . . .

—Գուր անշուշտ ամբոյի կեանքով խօսում, մէջ մտում միտսեր է մովէ—ամբոյի, աղէս հասարակութեան մէջ այդպէս է լինում, իսկ ինտելիգենտ ընկրվութեան մէջ! . . .

—Ցար այն է, միտսեր չէմկէ, պատարանից Սուրենեանը—որ մեր ինտելիգենցիան իւր ինտոմիկներով շտաբար էր կանգնած ամբոյից, կըթթթիւնը տուէ է կուրքի դէմ մարանչիկը նրա գէմ գնաւու հատկացողութիւնը. բայց կուրք, ընդգեմանութիւնը լինում է մայն խօսքով, լոկ ճառերով. իրականի մէջ, զործաղովթեան մէջ հակառակ է. մի ինտելիգենտ օրինակ, նոյնքան խօսութիւններ է դտառապրում հասարական նախապաշարումներին զործնականապէս դէմ քնող անձի, որքան պատեանիս անձի. անձի անձի . . .

